

Knih naděje

Ještě je nutné se zmínit, že v těchto letech také utekli dva pražští oratoriáni Jiří Kopic a Jan Bírka spolu s Pavlem Kučerou, který se orientoval na jezuity. Kopic s Birkou se chtěli stát salesiány, ale v Itálii nenašli pro svůj věk pochopení. Vrátili se do Německa a stali se diecézními kněžími. P. Bírka pak působil ve Švýcarsku. P. Kopic se záměru stát se salesiánem nevzdal. Vstoupil v Německu jako kněz do noviciátu. Později přešel do Itálie a působí jako správce střediska VELEHRAD ve sv. Martinu.

Náboženské středisko „Velehrad“ založil pan arcibiskup kardinál Beran. Bylo to církví i italským státem uznané sdružení českých katolíků, především českých kněží, kteří žili v zahraničí. Patřila mu Křesťanská Akademie, která se zabývala vydáváním náboženské literatury. Dále mu patřil poutní dům „Velehrad na Via delle Fornaci a středisko ve sv. Martinu v Casies v jižním Tyrolsku. Prvním sekretářem a hlavním organizátorem byl náš spolubratr P. Vojtěch Hrubý. Spolubratři, kteří v roce 1952 odešli do Itálie studovali teologii v Messině na Sicilii a byly po vysvěcení zařazeny do sicilské inspekce. P. Taťák jim vymohl a financoval další studium na tehdejší PASu. Ale po skončení se opět nemohli věnovat pomoci domovu, byli určeni k různým funkcím v Italských ústavech. P. Vojtěch dělal knihovníka, P. Dittrich přednášel ve Folizzu filosofii a P. Homola byl prefektem ústavu v Messině. Teprve příchodem otce kardinála Berana do Říma se situace změnila. Na jeho intervenci byl P. Vojtěch uvolněn pro práci sekretáře střediska. Činnost střediska ve prospěch krajanů v zahraničí i pro domov byla rozsáhlá. Byla to jednak ediční činnost křesťanské akademie, organizování nejrůznější pomoci emigrantům a finanční pomoc církvi ve vlasti, obstarávání náboženských pomůcek, diapositivů, léků a pod. Středisko také převzalo organizaci prázdninových táborů pro české děti, které se z počátku konaly v Norsku a později i v jižních Tyrolích, kde Mons K. Vrana, který tu tenkrát někde kaplanoval, upozornil na možnost tábora v bývalých kasárnách finančníků ve sv. Martině v Casies. Letní tábory nejvíce zajišťovali čeští salesiáni žijící v zahraničí. Dům v Casies se později koupil a přestavěl v rekreační středisko, ve kterém je možné konat duchovní obnovy i rekreaci skupin mládeže v krásném prostředí Alp. O přestavbu se nejvíce zasloužil vedle P. Hrubého, který sháněl finance, spolubratr P. Miloslav Hronek, který byl v padesátých letech koadjutorem. Při záboru ústavů se mu podařilo utéct za hranice. Došel se do Ameriky, kde si doplnil studia a byl vysvěcen na kněze. Ze zdravotních důvodů se vrátil do Evropy a ujal se správcovství ve sv. Martině. Zde v roce 1977 zemřel. Po něm nějaký čas vedl středisko P. Horák, kterého vystřídal P. Jiří Kopic, který se stal po svém útěku a vysvěcení na kněze salesiánem v Německu a do té doby byl v Mnichově. Mnoho drobné, málo viditelné, ale o to záslušnější práce, zde vykonal P. Alois Frydrych, který sem rovněž přešel z Německa, kde pracoval jako vychovatel ve Waldwinkelu v Bavorsku u tělesně postižené mládeže.

Rozhovor v Salesiánském Magazínu 2013, č. 1

Během nedávné návštěvy v Čechách, jsem šel se svou sestřenicí navštívit jihlavský kostel, slouží tam premonstráti. Poprosil jsem ji, aby mě představila. Když jsme vešli do sakristie, stáli tam dva kněží a zvolali: „Jé, pater Kopic, kde se tady berete?!“ Jezdili k nám, do Svatého Martina...“ Vzpomíná na své působení v tyrolských Alpách (ale nejen tam) čerstvý osmdesátník P. Jiří Kopic, SDB.

Vy jste byl jedním z prvních oratoriánů kobylické oratoře?

Ano, jako Pražák jsem začal chodit do oratoře v Kobylisích v roce 1940 (viz „Můj první den v oratoři“), ale, jak se říká, naskočil jsem už do rozjetého vlaku – oratoř fungovala od roku 1938. My jsme byli už druhá, třetí generace oratoriánů.

Jak vzpomínáte na léta prožitá v kobylišké oratoři?

Oratoř fungovala v místech, kde jsou dnes hovorny a kanceláře provincie, to byl jeden velký sál.

V oratoři jsme si mohli půjčit různé hry proti legitimaci, kterou každý oratorián dostal. Do legitimace jsme také dostávali razítka: Za účast na ranní mši ve všední den zelené za dva body a za účast na večerních modlitbách červené. V neděli bylo za mši svatou razítko červené za pět bodů, za účast na katechismu a odpoledním požehnání zase zelené. Takže v oratoři bylo možné účastnit se prakticky celou neděli zajímavého programu, a když jsem slyšel, že dnes je kobylišká oratoř v neděli zavřená, byl jsem dost překvapený...

Hlavní postavou kobylišké oratoře byl P. Januš a P. Trochta, než ho Němci zavřeli. Ze salesiánů tam byli dále Kubín, jako asistent u kluků, Horáček, Dombek a Frélich, ti tam byli tři roky. Po nich přišel Šnajdar, to byl první salesián-kněz, který byl zavřený, Vaněk a Stanislav Honka.

P. Šnajdar byl první komunisty pronásledovaný salesián?

Ano, z pražských salesiánů. P. Šnajdar přišel do Prahy už jako kněz a míval bouřlivá kázání, na kterých byli ale přítomni komunističtí špiclové. Proto byl jako první umlčen a putoval do vězení, a to v době, kdy ještě nebyl ústav uzavřen. Na Šnajdarovi zkoušeli „moderní“ vyšetřovací praktiky. Na tehdejší dobu dostal nízký trest, jen dva roky. Po jeho propuštění za ním byli kluci z oratoře a chtěli s ním navázat kontakt, ale nepovedlo se jim to. Jak jeden z nich řekl: „On je takový divný, nechce s námi nic mít...“ Bylo to tím, že mu ve vězení vymyli mozek, zkoušeli na něm sovětské vyšetřovací metody, úplně změnili jeho osobnost...

Jaká byla vaše další životní cesta?

Oratoriáni z Kobylis se scházeli každou středu v hospodě Na Zlaté Vyhlídce. Pracoval jsem v ČKD Stalingrad a tam byl jeden kluk – nemluvil sprostě a nechodil za holkama. Jednou jsem za ním přišel, opatrně jsme se bavili, a zjistili jsme, že máme stejnou krevní skupinu. Nedalo mi to a zeptal jsem se: „Nečetl jsi Plnou slávy?“ A on odpověděl: „Teď ji zrovna čtu!“ Byl to dnešní prelát Kučera. A s ním jsem se dal „dohromady“.

A jak jste se dostal na Západ?

Po roce 1960 došlo k mírnému uvolnění, že se dalo s Čedokem vyjet do zahraničí, i do západních zemí. V té době už jsem byl aspirant. Tehdy jsem Kučerovi řekl: Nebudeme čekat, až nás zavrou, a pokusíme se dostat na Západ. Tenkrát mi Václav Komárek zprostředkoval rozhovor s inspektorem Františkem Míšou. Během cesty do práce jsem se s ním sešel v podchodu pod železniční tratí, protože bylo jisté, že tam nás nikdo nesleduje. Řekl jsem mu, že bych měl možnost jet do Rakouska. „Jed', jed', okamžitě jed'. Aspoň dostaneš pořádné vzdělání,“ byla jeho rychlá odpověď. Zázračným řízením ožím – na přímlovu Dominika Savia – se mi podařilo vyřídit všechny náležitosti, včetně doporučení od místního výboru komunistické strany, a jeli jsme. Předseda té buňky u nás v továrně mi řekl: „Podepíšu ti to, ty tam nezůstaneš“. A tak jsme s Kučerou vyrazili Čedokem. Emigrovali jsme na Velký pátek 1964. Když jsme si po roce 1990 vyzvedli rozsudky za nezákonné opuštění Československé socialistické republiky, viděli jsme, že Kučera byl odsouzen na dva roky vězení a já jsem dostal rok. Říkal mi: „Vidíš, tys to zorganizoval a dostal jsi jen rok, já jsem se jen svezl s tebou a vyfasoval jsem“

dva!“ Bylo to nejspíš proto, že jsem měl v rozsudku napsáno, že mě musel k emigraci někdo ve Vídni přemluvit, poněvadž jsem se v dílně ptal, co mám přivést z Rakouska.

Jaké byly první dny v cizí zemi?

Rakouské úřady měly o Velikonocích volno, a tak nám řekli, ať přijdeme až v úterý po Velikonocích. Na velikonoční pondělí jsme šli do Českého domu na oslavu spojenou s primicí P. Müllera, a Kučera když viděl, co je tam za lidi, povídá: „Mizíme! Tady je spousta špionů.“ V úterý po Velikonocích jsme šli na polici a začal proces získávání azylu. Kučera mi teprve v lágru řekl, že byl vysvěcen na jáhna od Štěpána Trochty. Po třech týdnech nás najednou zavolal vedoucí lágru, že máme jet do Vídně. Zavedli nás k policejnímu řediteli, kde seděl P. Xaver Čik a ještě jeden kněz. Tím druhým knězem byl P. Hnilica, resp. tajný biskup Hnilica, a díky jeho kontaktům jsme dostali uprchlické pasy ihned.

Kde jste zakotvil?

P. Hrubý mi řekl: Musíš začít nejdřív asistencí, potom na filozofii, mně už bylo tenkrát přes 30 let. Studoval jsem u benediktinů v Norcii a po roce jsem putoval do Dilingenu v aušpurské diecézi. V roce 1971 jsem šel do noviciátu k salesiánům. Od té doby jsem působil v Německu: v roce 1972 jsem odjel do Mnichova, kde jsem byl deset let a působil jsem také jako duchovní pro děti českých emigrantů. Předemnou měl na starost české děti Petr Kolář, který ale odešel do Francie. Dal jsem děcka dohromady a založil skauta. Skauty v Mnichově jsem nakonec vedl 30 let. Když mě v roce 1982 přeložili do Svatého Martina in Gsies, tak jsem každé tři týdny dojížděl do Mnichova. Když padla železná opona v roce 1990, přišlo do Mnichova mnoho mladých od nás. Tenkrát mě poprosili, abych se jich ujal. Kromě sobotního setkání se skauty jsem po nedělní české nebo slovenské mši sv. vzal au-pair do internátu k salesiánům, kde byl oběd. Po obědě bylo společné posezení a potom zábava. Někdo se šel koupat do krytého bazénu, další hrát kuželky nebo volejbal. Za mnou chodili ke svátosti smíření, k různým pohovorům, a to trvalo až do šesti sedmi večer a v pondělí jsem jel zpátky do Itálie. S mladými z Mnichova jsem stále v kontaktu, některé z nich jsem například oddával.

Mnozí emigranti stále vzpomínají na vaše tábory ve Svatém Martinu...

Než jsem přišel do sv. Martina, jezdili tam hlavně P. Müller, P. Šimčík, P. Valerián a italští salesiáni. Zajímavým bodem našeho programu ve Svatém Martinu byla školení asistentů, která probíhala o svatodušních svátcích. Obvykle jsem pozval nějakého lékaře, několikrát přijeli i P. Dittrich, P. Homola nebo P. Horák. Později jsem si uvědomil, že přibližně ve stejné době rozjel Kája Herbst asistenty i za železnou oponou... Na školeních byla vždy výborná atmosféra. O Vánocích jsme mívali duchovní cvičení pro mládež, která vedli jezuité Koláček, Kunert, salesián Přerovský a pak dlouhou dobu pan biskup Škarvada. Dlouho jste pracoval s P. Frydrychem... V roce 1984 přišel do svatého Martina P. Frydrych a spolu jsme to táhli 26 let. P. Frydrych byl v roce 1962 tajně vysvěcen v Československu biskupem Štěpánem Trochtou. Když utekl, dodělával si studia v Benediktbeuern a pak byl přeložen do Waldwinkelu. V roce 1981 se ho podařilo dostat do Říma na Velehrad a odtud v roce 1984 přišel do svatého Martina. Byl to velmi tichý a skromný člověk.

Jak jste spolu vycházeli tak dlouhou dobu, a navíc jen ve dvou?

Je-li v komunitě víc lidí, tak se různá nedorozumění ztratí, ale ve dvou to není vždy snadné. My jsme ale spolu vycházeli vždy dobře, vzájemně jsme se přizpůsobili. Důležité je neustále mezi sebou komunikovat a vyměňovat si informace. My jsme si například každý den při snídani dělali „pracovní konferenci“.

Spolupracoval jste i s P. Hrubým z římského Velehradu?

Vojta Hrubý se snažil dát dohromady České náboženské středisko, protože aktivity Čechů v zahraničí nebyly nijak koordinované a plánované. O Čechy v zahraničí se staral Mons. Planner, rektor Nepomucena. P. Hrubý v té době působil na Sacro Cuore v Římě a s povolením představených se staral o české krajanů a mládež v zahraničí. Na P. Hrubého se obrátil Mons. Planner, aby pro české děti uspořádal nějaké tábory. V té době se do Říma dostal i kaplan z Tyrol P. Karel Vrána, pozdější monsignor a profesor. P. Hrubý se zeptal, jestli náhodou neví o nějakém vhodném místě, a Vrána dal tip na údolí Gsies, kde žije sedlák, který bere skupiny. Tenkrát nebyl turismus rozvinutý tak jako dnes. P. Hrubý se tam zajel podívat a domluvit a začali jezdit do Gsies. Na začátku tam pomáhala i sestra Věra Vorlová. Po několika letech zakoupili s pomocí dobrodinců a kardinála Berana bývalá kasárna ve svatém Martinu a vznikl Velehrad. A začala tam jezdit česká exilová mládež. Dnes už tam jezdí mladí odevšad.

Jak vzpomínáte na působení ve Svatém Martinu?

Svatým Martinem prošly během mého působení tisíce lidí, za komunismu to byla většinou mládež a krajané ze zahraničí, po listopadu 1989 pak už jezdili i lidé z Čech. Svatý Martin mi skutečně přirostl k srdci. Byl jsem třeba zvyklý z domova vše krýt smlouvami. Ale tam to nebylo třeba: Když se něco domluvílo, tak to platilo a na dané slovo bylo spolehnutí. Když jsem třeba přestavoval dům, tak mi řekli: „Za tři měsíce to bude hotové.“ A bylo.

Zdeněk Jančařík a Jiří Kučera

Můj první den v oratoři

Tam, kde je stanice městské dopravy Bulovka, stávaly domy. V jednom z nich měla obchod s potravinami zbožná žena, paní Petrášková, kam jsme chodili nakupovat. Jednoho dne v únoru 1940 řekla paní Petrášková mamince: „Tak už toho kluka pusťte k salesiánům.“ „Ale on je ještě malý,“ namítala maminka. Maminky se domluvily a odpoledne u nás zazvonil Jarda s nudlí pod nosem (pozdější JUDr. Petrášek) a vzal mě do oratoře. Šli jsme rovnou na horní hřiště, kde bylo kluziště. Tam hráli chlapi hokej a Jarda se k nim hned přidal a mě si už nevšímal. Protože neměl brusle, dostal kus dřeva do ruky a šel do brány. Já stál zoufale na hromadě sněhu a volal jsem na něj: „Jardo, co mám dělat?“ „Hrej si,“ byla jeho odpověď a více se o mne nestaral. Naštěstí přišel pan asistent Dombek, hned si mě všiml a povídá: „Ty seš novejš, jak se jmenuješ?“ „Jirka.“ „Pojď do herny.“ Tam, kde je dnes hovorna a sídlí provinciál, bylo tehdy divadlo a herna. Přidal jsem se ke klukům a začal jsem s nimi hrát Člověče, nezlob se. Od té doby jsem se stal pravidelným návštěvníkem oratoře, muzikantem, hercem, až do onoho osudného 13. března 1950, kdy jsme s Jirkou Ševčíkem byli poslední oratoriáni, které pan asistent Drobisz vyhazoval, protože už bylo pozdě večer a chtěl zavřít oratoř.

Vzpomínky Topinka

1964: Mimo to v té době utekli za hranice dva pražští oratoriáni Jiří Kopic a Jenda Bírka spolu s jezuitským odchovancem Pavlem Kučerou. Hoši se také napřed dostali do Itálie, ale tam po nich chtěli, aby začali od začátku a na to byli příliš staří. Odešli do západního Německa. Vystudovali

teologii a stali se kněžími. Jenda Bírka zůstal diecézním knězem a působil mezi Čechy ve Švýcarsku. Jirka Kopic se touhy stát se salesiánem nevzdal. Stal se salesiánem už jako kněz v Německu, kde absolvoval noviciát.

Z německého Don Bosco:

Der aus Prag (Tschechien) stammende Pater Georg Kopic legte am 15. August 1972 in Jünkerath (Eifel) sein Ordensversprechen ab. Bereits 1969 wurde er in Dillingen zum Priester geweiht. Er erlebte am eigenen Leib, was es bedeutete, in der Tschechoslowakei während des kommunistischen Regimes im Untergrund Christ zu sein. Er arbeitete als Techniker in einer Maschinenfabrik und kam 1964 nach Italien, um Philosophie und Theologie zu studieren. Nach der Priesterweihe war er zwei Jahre als Seelsorger tätig und danach für 10 Jahre als Pädagoge im Jugendwohnheim Salesianum in München. Anschließend leitete er 25 Jahre die Niederlassung St. Martin in Gsies (Südtirol). 2006 wurde er nach Ens Dorf versetzt, wo er seither in der Seelsorge mithilft und sich fürsorglich um die älteren Mitbrüder kümmert.